

119/2 ÅSTELVA

FYLKE: Sør-Trøndelag
Kommune: Agdenes og Snillfjord

Nedbørfelt: 60 km²
Toppunkt: 656 moh.
Utløpspunkt: 0 moh.
Marin grense: ca 140 moh.
Kraftpotensial: 35 GWh
SP-kategori: II
Økonomiklasse: 3
Naturgeogr. region: 39a, 34a

Åstelva ligger på Agdeneshalvøya vest for utløpet av Trondheimsfjorden. Vassdraget har sitt utløp innerst i Åstfjorden på vestsiden av halvøya.

Klimaet er oseanisk og humid. Normal årsnedbør ligger på 1000-1500 mm.

Landskapet i vassdraget har tre hovedkomponenter: det store Øyangsvatnet, den trange Herdalen og de småkuperte, til dels bratte heiene. Øyangsvatnet er omgitt av småkupert terreng. Noen steder går fjellet bratt ned i vannet, andre steder går det slakt over i sandstrender, myrdrag og skog. Herdalen er en typisk sprekkedal, med bratte lier, urer og smal dalbunn. Vannstrengen fyller stort sett hele dalbunnen, på trange steder som ei steinete elv, på bredere steder i form av små vann som henger sammen. Heiene, som ligger på rundt 300 moh., går bratt over i skogkledte lier der elver og bekker har skåret seg ned i det ellers avrundete terrenget. I nord når snaufjellet opp i over 600 moh., med Hestgrovhøia som høyeste punkt.

Berggrunnen i de nedre deler av Åstelva og i områdene sør for Herdalen består for det meste av gneis, mens grønnstein og grønnskifer dominerer nord for Herdalen. Mindre soner av biotittskifer skjærer tvers over nedre del av vassdraget og Øyangsvatnet. Tynt morenedekke dominerer i feltet.

I østlige deler av vassdraget dominerer granskog, til dels med bjørkeskog opp mot skoggrensen. I slake lier og dalbunner er det mye myr. Vestover overtar furu som dominerende treslag, med blåbær-småbregnebjørkeskog der jordsmonnet er noe bedre. Høyere liggende områder er dekket av kysthei med røsslyng som viktigste art. I de rikere områdene øst for Øyangsvatnet og i Herdalen finnes alm- og hassellier med en rik undervegetasjon. Også langs nedre deler av Åstelva finnes rike hassellier.

Veier berører stort sett bare de perifere delene av nedbørfeltet. Riksvei 714 krysser utløpet av Åstelva, mens det fra Lensviksiden går vei opp til vannskillet i øst, samt til Øyangen. I tillegg finnes noen skogsbilveier. Ved Øyangsvatnet ligger en del gårdsbruk, dessuten mange hytter. Ei høyspentlinje går langs vassdraget opp til Sætervatnet. En annen kraftlinje tangerer nedbørfeltet ved vannskillet mot øst.

Naturfaglige verdier

Åstelva utmerker seg som et godt typevassdrag for kystskogsregionen i Trøndelag. Pga. jordbrukspåvirkning, hyttebebyggelse m.m. i øvre/midtre deler av vassdraget er referanseverdien middels.

Regionen er dårlig dekt i verneplanene, idet bare Bergselva (Grytdalselva) er vernet fra før. Denne elva og Åstelva vil imidlertid supplere hverandre når det gjelder typeverdi og naturkvaliteter.

Geofag

Berggrunnen er kompleks. Her er grenseområdet mellom Trondheimsfeltet og prekambriske bergarter tilhørende Bergen-Namsos gneisområde. Dreneringsmønsteret er klart utviklet langs bergartsgrenser

og andre svakhetssoner i undergrunnen. Landskapet er glasialt utformet. Det er liten fluvial aktivitet. Vassdraget har kvaliteter både som referanse- og typevassdrag for kystsonen.

*Middels verneverdi ***

Botanikk

Vassdraget har forholdsvis stor diversitet når det gjelder vegetasjonstyper og arter. Det har en variasjon fra fattig til rik, spesielt tydelig er dette for skogstypene. Området har enkelte sjeldne arter, spesielt nevnes fjellarten rabbestarr. Enggranskogene, gråor-heggeskogen og alm- hassellia midt i vassdraget har stor produktivitet. I utgangspunktet var området lite påvirket, men hogst i et område med verneverdig barskog har redusert denne kvaliteten en del. Alm-hassellia, som er vernet som naturreservat, har verdi for forskning og undervisning. Vassdraget er lite, men omfatter alt fra sørboreal til lavalpin vegetasjonssone.

*Middels verneverdi ***

Landfauna

Åstelva har en typisk fuglesammensetning for regionen. Det synes å være en god bestand av storlom i området. I Herdalen er det en grovvokst gran/bjørkeblandingsskog hvor det forekommer varmekjære sangere. Den eneste vårmarkslokaliteten i nedbørfeltet ligger på nordsiden av den store innsjøen Øyangsvatnet, ved Kjølvatnet. Her forekommer en del av de karakteristiske vannfuglartene for regionen.

Nedbørfeltet har en god hjortebestand. Elgbestanden har i lengre tid vært i ekspansjon, særlig i de indre barskogstraktene. Vassdraget huser små lokale rådyrpopulasjoner. Bjørn er trolig i ferd med å reetablere seg i Remmadalen. Gaupe opptrer som streifdyr. Mår, mink og oter forekommer vanlig, og grevlingbestanden har tatt seg kraftig opp i distriktene rundt Remmadalen. Bever er observert ved Skjelbreivatnet.

*Middels verneverdi ***

Vannfauna

Vannkvaliteten i vassdraget er gjennomgående god, med noe humuspåvirket og svakt surt vann. Produktivitet, mangfold og sjeldenhet er imidlertid under middels, til dels lav. Selv om en del nokså sjeldne arter finnes innen nedbørfeltet, synes ikke vassdraget å være spesielt interessant ferskvannsbiologisk.

Åstelva er lakse- og sjørrettførende noen få hundre meter. Øyangsvatnet er overbefolket av småfallen røye, mens ørreten er noe bedre.

*Middels verneverdi ***

Kulturminneverdier

Bosetningen på Øyangen og Åstan går tilbake til middelalderen, kanskje til jernalderen. Sannsynligvis er det spor etter utnyttning av utmarksressurser i jernalder/middelalder. På Øyangen er det gårdsbebyggelse typisk for distriktet. Ved Øyangsvatnet ligger ei naustrekke. På myrområdene ved vannet er det flere torvhus og rester av slike.

Området har kulturminner av lokal verdi. Kulturminnene er typiske og mange er visuelt og topografisk knyttet til vassdraget.

*Liten verneverdi **

Friluftssinteresser

Åstelvas nedbørfelt er lett tilgjengelig både fra øst og vest, selv om framkommeligheten innen deler av

vassdraget er begrenset. Både landskap og vegetasjon er særpreget og variert og byr på mange opplevelseskvaliteter. Øyangenområdet, som inneholder både kommunale tilrettelagte friluftsområder og fritidsbebyggelse, er det viktigste området for friluftsliv i Agdenes kommune både sommer og vinter. Det har også regional betydning i og med at mange hytteeiere kommer fra Trondheim og at området vinterstid trekker folk også fra den andre siden av fjorden. Herdalen framstår, når en unntar hogsten i barskogen, som relativt uberørt og svært frodig. Bruken er imidlertid begrenset til lokalt bosatte.

*Meget stor verdi *****

Landbruksinteresser

Rundt Øyangsvatnet er det store skogbruksinteresser. Skogen består hovedsakelig av barskog av middels bonitet. Langs Åstelva i Snillfjord er det mest skog på nordsiden av elva. Her er det en grunneier på Snillfjordsiden og flere grunneiere på Agdenessiden. På sørsiden av elva er det karrigere skogsmark og eierne bor i Lensvika.

Dersom det opparbeides nye traktorveier vil det åpne for muligheter til mer aktivt skogbruk i vassdraget. Spesielt vil skogeiere bosatt i Agdenes kommune få adgang til økt avvirkning.

*Middels verdi ***

Kraftressurser

Kraftressursene i Åstelva kan utnyttes ved å overføre avløpet fra Øyangsvatnet til Remmavatnet i Remma og bygge ut fallet mellom Remmavatnet og Hattvatnet nær sjøen. I tillegg kan et større felt i nabovassdraget Lenna overføres til Øyangsvatnet. Øyangsvatnet er tenkt regulert 6 m ved senkning. Prosjektet gir i alt 35 GWh midlere årsproduksjon relativt billig kraft. Prosjektet er plassert i kategori II (6) i Samlet plan.